

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

КУЛЬТУРНІ ТА МИСТЕЦЬКІ СТУДІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ: НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ ПАРТНЕРСТВО

**Матеріали III Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

10 листопада 2022 року

Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство : матеріали ІІІ Всеукр. наук.-практ. конф. / М-во культ. України та інформ. політики ; Нац. акад. кер. кадрів культ. і мистец. (Київ, 10 листопада 2022 р.). Київ : НАКККиМ, 2022. 284 с.

Збірник матеріалів присвячено актуальним питанням теорії та історії культури в умовах сьогодення, а також – історії, сучасності й перспективам розвитку інформаційної діяльності в державі, документознавства та бібліотекознавства. Висвітлено вітчизняний і зарубіжний досвід у розвитку культурних і креативних індустрій. Крім того, відображено теоретичні й практичні аспекти таких напрямів, як сценічне, аудіовізуальне, музичне та хореографічне мистецтво. Розглянуто теоретичні питання сучасного мистецтвознавства в контексті наукової атрибуції культурних цінностей, їх експертизи, збереження та популяризації культурних надбань України. Здійснено огляд дизайну та реклами як актуальних синтезованих напрямів мистецтва. Порушено актуальні питання збереження української культури в умовах російської збройної агресії.

Рекомендовано науковим співробітникам, працівникам бібліотек, викладачам і студентам закладів вищої освіти та широкому колу читачів.

Редакційна колегія

Копієвська О. Р., в. о. ректора Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор культурології, професор, заслужений працівник освіти України, голова науково-методичної комісії з розробки стандартів вищої освіти, галузі знань 02 «Культура і мистецтво», сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, член науково-методичної підкомісії з розробки стандартів вищої освіти спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», сектору вищої освіти Науково-методичної ради Міністерства освіти і науки України, експертка Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти (голова редколегії)

Степаненко Л. М., перший проректор з науково-педагогічної роботи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор педагогічних наук, доцент

Денисюк Ж. З., в. о. проректора з наукової роботи та міжнародних зв'язків Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор культурології

Бугайова О. І., начальниця відділу наукової та редакційно-видавничої діяльності Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, кандидат філологічних наук

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв
(протокол № 4 від 29.11.2022)*

**Позиція авторів може не збігатися з позицією редакційної колегії збірника.
Автори несуть повну відповідальність за викладений матеріал.**

З М І С Т

Теорія та історія культури

<i>Kravchenko A.</i>	Art blockchain: theoretical foundations of research (based on materials from the University library of Regensburg) [Мистецький блокчейн: теоретичні основи дослідження (за матеріалами університетської бібліотеки Регенсбурга)].....3
<i>Романенкова Ю.</i>	Екслібристика в полі сучасного вітчизняного гуманітарного знання.....4
<i>Сіверс В.</i>	Постановка проблеми зла в загальній філософсько-культурологічній парадигмі.....6
<i>Кулиняк М.</i>	Пам'ятки історії та культури як соціокультурний феномен8
<i>Badalov O.</i>	Eugene Bogoslovskiy as the pioneer of Northern Ukraine's musicology [Євген Богословський як основоположник музикознавчого руху Півночі України]9
<i>Бойко Л.</i>	Функціонально-світоглядна спрямованість сучасних молодіжних субкультурних утворень11
<i>Гололобов С.</i>	Культурологізація освіти як вектор державної політики у сфері культури12
<i>Гурбанська С.</i>	Постмодерністська картина світу: культурологічний аспект13
<i>Міщенко І.</i>	Умовність реального в пейзажах Сергія Колісника.....15
<i>Осадча Л.</i>	Трансгресія танатологічної символіки в модерній європейській культурі16
<i>Савчин Л.</i>	Орнаментика танцю в етнокультурних традиціях17
<i>Святненко А.</i>	Міжнародні музичні фестивалі: ретроспективний погляд18
<i>Рибаченко В.</i>	Габітарний імідж персони як феномен візуальної культури.....20
<i>Берест П.</i>	Примордіальний габітус туристичних дестинацій Києва ХІХ століття.....21
<i>Карпенко Д.</i>	Концепт «культура» в здобутках українських філософів, письменників та громадських діячів23
<i>Камінецька К., Неїленко С.</i>	Історія походження віденського шніцеля23
<i>Молодіна А.</i>	Квір-проблематика в кіно: український аспект24
<i>Несмачний С.</i>	Міфологізм символістського живопису Михайла Сапожникова26
<i>Бикович Т.</i>	Виникнення маньєризму в образотворчому мистецтві28
<i>Боришполь Г.</i>	Ідеал як фактор формування соціокультурного простору України ХХІ століття: пошук культурологічних вимірів29
<i>Бугайов М.</i>	Блоги як репрезентанти національно-культурної ідентичності їх авторів.....31
<i>Горбул Т.</i>	Дигіталізація культурної спадщини в контексті сучасних наукових досліджень цифрової культури32
<i>Лукашева Л.</i>	Творча діяльність М. М. Синельникова як чинник культурного партнерства в соціокультурному просторі України початку ХХ століття.....33
<i>Дорошенко Т.</i>	Проблема Іншого в культурних практиках в Україні.35
<i>Капишук О.</i>	Український художник М. П. Глущенко – заручник сталінської доби36

У випадку російсько-української війни 2022 року Інакшість росіян як Чужий збережеться в семіосфері української культури. Тому в постмайданний період сформувалося розуміння на рівні інерції, де «Інший» – близький, де «Інший» – чужий.

Література

1. Герчанівська П. Е. Ідентичність: діалог і конфлікти ідентичностей *Міжнародний вісник: Культурологія. Філологія. Музикознавство*. 2014. Вип. II. С. 11–17.
2. Левінас Е. Між нами. Дослідження. Думки про іншого / пер. з фр. В. Куринський; ред. М. Погребинський ; Національний ун-т «Києво-Могилянська академія». Київ : Дух і Літера ; Задруга, 1999. 291 с.

Капишук Олена,

*старша наукова співробітниця КЗК «Дніпровський художній музей» ДМР,
аспірантка Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*

УКРАЇНСЬКИЙ ХУДОЖНИК М. П. ГЛУЩЕНКО – ЗАРУЧНИК СТАЛІНСЬКОЇ ДОБИ

З відновленням незалежності у 1991 році в науковому просторі України розпочався нелегкий процес переосмислення спадщини видатних діячів культури та мистецтва ХХ століття, які працювали в умовах утисків радянської доби. Основною ідеєю є виокремлення у творчості митців і в оцінках науковців дій, що були сформовані під тиском політичних та ідеологічних вимог. Творчість Миколи Глуценка окремих періодів може бути прикладом дослідження залежності від соціально-політичних та ідеологічних контекстів у СРСР.

У висвітленні цієї теми важливими є факти нетривіальної біографії М. Глуценка. Через вимушену еміграцію його професійна кар'єра починається із «закордонного» періоду творчості з 1920 до 1935 року, який орієнтовно можна поділити за місцем проживання митця на німецький (1920–1924) і французький етапи (1925–1935). Як зазначає Микола Петрович у своїй рукописній автобіографії з фондів Галузевого державного архіву Служби безпеки України, 1926 року в Парижі він отримав паспорт громадянина СРСР, а наприкінці 1935 – переїхав до Москви [1]. Тобто з цього року можна датувати умовно «радянський» період через зміну оточення митця й візуально помітну корекцію його художніх методів. Микола Глуценко згадує: «Мои политические убеждения к 1925 г. определил окончательно, быть честным советским гражданином. ... Созрев как художник и простившись с жизнью Запада, я еще в 1933 г. писал на Украину о своем желании вернуться на родину, где я бы мог быть полезным» [1]. Ці рядки з автобіографії митця можуть свідчити не тільки про готовність М. Глуценка стати чесним радянським громадянином і бути корисним батьківщині, а й про його можливу внутрішню згоду підпорядковуватися канонам соцреалізму заради мрії повернутись до України.

Оскільки соціалістичний реалізм як метод, скерований на формування певної мистецької точки зору [4, 186], не виник раптово, а став результатом тривалого процесу, що розпочався в середині 1920-х років [3, 278], науковці пропонують констатувати звернення до нього Миколи Глуценка з 1936 року [2, 4], тобто з моменту переїзду до СРСР. На прикладі найбільш ранніх творів цього періоду з колекції Дніпровського художнього музею, розглянемо спроби художника опанувати характерні особливості радянського образотворчого мистецтва. За допомогою візуального аналізу живописного полотна «На польовому стані» 1941 року та графічної роботи «Зенітки біля ЦБЧА» 1942 року було виявлено деякі особливості сюжетно-тематичних підходів, що частково зберігаються у творчості М. Глуценка протягом 1940-х та першої половини 1950-х років. Ідеться про сюжетні лінії із життя пролетаріату – поєднання історичного й побутового тла, економність колористичної гами – приглушені кольори та тони, невигадливу композицію перших планів на тлі класичного пейзажу. На сьогодні виокремити періоди, що свідчать про трансформацію в межах «радянського» періоду видається важчим через 1) відсутність комплексної біографії митця та уточнень про зміни особистих та суспільних ідеологічних парадигм; 2) недоступність колекцій мистецьких творів Миколи Глуценка для повноцінного аналізу. Фахівці визнають зміну творчого методу художника й пропонують умовні часові межі – кінець 1950-х – початок 1960-х років [2, 4]. Аналіз творів 1950-х років свідчить про поступовий і непослідовний перехід до сміливіших рішень, як у творі «Сонячний Гурзуф» 1955 року. Для цього твору характерні виразна пластично-композиційна мова, масштабно-просторове зіставлення планів, насичений колористичний і композиційний задум, що було притаманно періоду творчості М. Глуценка 60–70-х років.

Зазначимо, що одночасно Микола Глущенко створює живописні роботи стримані за колоритом, насиченістю сюжету, композиванням, як-от: «О. С. Пушкін в с. Михайлівському», «Піски одягаються лісом» та «У Севастополі», датовані відповідно 1949, 1951 та 1956 роками. Полотна, що не передавали індивідуальності, були створені за принципом «не виділятися» за певною ідеологічною схемою та соціальним кліше, що відповідало сутності сталінського режиму. Зміна творчих підходів Миколи Глущенко корелює зі зміною політичного становища, а саме смертю Сталіна. З початком нового періоду «хрущовської відлиги» та деякою лібералізацією суспільно-політичного життя змінюється і творчість М. Глущенко: через колір та фактуру мазка, складні композиційно-просторові побудови виявляється індивідуальна творча манера, темперамент.

Дослідження творчості Миколи Глущенко «радянського періоду сталінської доби» в контексті парадигм мистецтва СРСР потребує комплексного огляду історичних, політичних і соціальних чинників, які сформували світоглядні тенденції в суспільстві, – і глибшого аналізу творчої спадщини М. Глущенко, його постаті й особистих життєвих перепитів.

Аналіз атрибутованих творів з підтвердженням авторським датуванням допоможе науковцям з уточненням часових меж творчих періодів М. Глущенко, адже віднайдена інформація спростить майбутню атрибуцію недатованих робіт митця.

Література

1. Автобіографія Глущенко Миколи Петровича (рукопис). ГДА СБ України / Галузевий держ. архів Служби безпеки України. Ф. 60. Спр. 88160. Т. 1. Арк. 112.
2. Альбом-каталог «Колекція творів Миколи Глущенко із зібрання Дніпропетровського художнього музею» / упоряд. С. М. Несмачний. Дніпро : Сігматрейд, 2021. 108 с.
3. Веселовська Г. І. Метод як стиль, а стиль як метод: формальні пошуки в теорії та практиці соцреалістичної доби (1930–1950). *Український театр ХХ століття*. Київ, 2003. С. 276–321.
4. Роготченко О. О. Соціалістичний реалізм і тоталітаризм : монографія. Київ : ПСМ АМУ, Фенікс, 2007. 608 с.

Корисько Ірина,

студентка Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

НОВІ ВИКЛИКИ ПОЛІТИКИ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ В ЄВРОПІ: ПОСТКРИЗОВИЙ СТАН

Політика мультикультуралізму набирає нового значення та поступово виходить зі свого кризового стану. Незважаючи на панівні «праві» настрої, об'єднана Європа, як ніколи, визнає, що культурна ідентичність лише збагачує демократичний вибір європейських країн. Європа починає визнавати, що криза мультикультуралізму спричинена політичною підміною понять.

Останніми роками відбулося розподілення політики мультикультуралізму на політичну та культурну складові. Низький рівень життя більшої частини населення країни породив агресію до іммігрантів та расизм. Крім того, за останні роки зросла ісламофобія, як наслідок терактів у великих європейських містах. Політики провідних європейських країн, щоб виправдати свою невдачу стратегію, переклали відповідальність на мігрантів. Великобританія використала закриття своїх кордонів для мігрантів та ввела жорстку візову політику для членів ЄС як один з головних аргументів під час Brexit. Проте вже сьогодні Британія, яка тривалий час була прикладом вдалої політики мультикультуралізму (Пакистан), переглядає оновлені правила, оскільки потребує притоку робочої сили з інших країн.

Німеччина через потребу в робочій силі та старіння населення також переглянула політику етнокультурних прав. Саме ця політика свого часу призвела до збільшення акумуляції (російські німці, казахські німці, татарські німці) та маргіналізації суспільства. Станом на сьогодні Німеччина змушена розширити програму інтеграції на осіб, які не мають німецького коріння, і враховувати їхню культурну ідентичність. Значний приплив за останні роки нової хвилі мігрантів із Сирії, Афганістану та близько 7 млн тимчасово переселених осіб з України тільки впродовж одного року до Європи змушують ЄС повернутися до питання важливості культурного різноманіття та урахування культурної ідентичності.

Значна кількість сучасних досліджень присвячена темам ставлення до групи більшості та меншості в мультикультуралізмі і змінних даних, які на них впливають. Групи меншості, як правило, вважають за краще підтримувати власну культуру та проявляти більш прихильне ставлення до них, ніж члени групи більшості [3]. Схвалення ними мультикультуралізму можна розглядати і як

Наукове видання

**КУЛЬТУРНІ ТА МИСТЕЦЬКІ СТУДІЇ ХХІ СТОЛІТТЯ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНЕ ПАРТНЕРСТВО**

Матеріали
III Всеукраїнської науково-практичної конференції

*Коригування: О. І. Бугайова, Л. М. Міненко
Верстання та макетування: Л. М. Міненко*

Підп. до друку 08.12.2022. Формат 60х84^{1/16}.
Папір друк. апарат. Друк офсетний. Обл.-видав. арк. 29,94.
Умов. друк. арк.16,45. Зам. Тираж 100.

Видавець і виготовлювач
Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв
01015, м. Київ, вул. Лаврська, 9.
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК№3953 від 12.01.2011